

شماره .....
تاریخ .....
پست .....

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دستورالعمل نحوه ارائه مشاوره ژنتیک

مستندات قانونی :

این دستورالعمل به استناد مواد ۱، ۳، ۴ و ۲۴ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی، دارویی، مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴ و اصلاحات بعدی و بندهای ۱۱ و ۱۶ ماده ۱ قانون تشکیلات و وظائف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۷ و ماده ۸ قانون تشکیل وزارت، درمان و آموزش پزشکی و آیین نامه اجرائی آن مصوب سال ۱۳۶۵ هیئت محترم وزیران و اصلاحات سال ۱۳۶۶، ماده واحده چگونگی تعیین وظایف و صلاحیت شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته به آن مصوب سال ۱۳۷۶ مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل تدوین می شود :

ماده ۱- تعاریف:

۱-۱- در این دستورالعمل با رعایت اختصار به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی "وزارت متبوع"، به معاونت درمان دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی "معاونت"، به سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران "سازمان نظام پزشکی"، به مجوز ارائه خدمات مشاوره ژنتیک "مجوز"، به متقاضی عرضه خدمت مشاوره ژنتیک "متقاضی عرضه خدمت" و به شخص یا اشخاص متقاضی دریافت خدمت مشاوره ژنتیک "مراجع یا مراجعین" گفته می شود.

۱-۲- مشاوره ژنتیک یکی از بخش های اساسی خدمات ژنتیک و از مجموعه بخش های علوم پزشکی است. این بخش از خدمات ژنتیک به بررسی بیماری یا عامل خطر ژنتیک در فرد یا افراد جویای مشاوره ژنتیک (مراجع یا مراجعین) می پردازد و با اخذ شرح حال فردی و خانوادگی ردیابی اختلال ژنتیک در نسل های فعلی، قبلی و بعدی را به عهده می گیرد. مشاوره ژنتیک این روند را با اخذ شرح حال فامیلی و خانوادگی و ترسیم شجره نامه فامیلی مصور ساخته و بعد از ارزیابی، نحوه توارث

شماره
تاریخ
پست

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

بیماری یا عامل خطر (Mode of Inheritance) از والدین به فرزندان تعیین و گروه اصلی بیماری یا عامل خطر (احتمالی) را در قالب تشخیص های احتمالی مطرح و معلوم می سازد.

۳-۱- مشاور ژنتیک به فردی گفته می شود که دوره پزشکی عمومی را در یکی از مراکز معتبر دانشگاهی داخل یا خارج از کشور گذرانده و موفق به اخذ مدرک دکترای پزشکی عمومی در چهارچوب ضوابط مربوطه وزارت متبوع شده و همچنین دوره آموزش ویژه مشاوره ژنتیک را که ضوابط آن توسط وزارت متبوع تعیین و ابلاغ می شود با موفقیت طی کرده و گواهی آن را نیز دریافت و در بازه های زمانی تعیین شده به تمدید آن اقدام نموده است. مشاور ژنتیک نهایتاً موظف است مستند بر موارد فوق به اخذ مجوز ارائه خدمات مشاوره ژنتیک از معاونت درمان مبادرت نماید.

۴-۱- مجوز ارائه خدمات مشاوره ژنتیک، مجوزی است که پس از بررسی و تایید مدارک و مستندات توسط معاونت صادر می گردد و در فواصل معین زمانی (دو سال یک بار) نیاز به تمدید دارد.

ماده ۲- شرایط متقاضی صدور مجوز:

۲-۱- دارا بودن حداقل مدرک پزشکی عمومی.

۲-۲- دارا بودن گواهی وزارت بهداشت مبنی بر گذراندن دوره آموزش مشاوره ژنتیک.

ماده ۳- مراحل اخذ مجوز:

۳-۱- ارائه درخواست کتبی همراه با اصل و تصویر مدارک ذیل به معاونت.

۳-۲- پروانه مطب معتبر .

۳-۳- گواهی قبولی در دوره ویژه آموزش مشاور ژنتیک با ضوابط تعیین و ابلاغ شده وزارت متبوع.

۳-۴- تاییدیه شرایط فیزیکی، تجهیزاتی و ضوابط قانونی مطب توسط کارشناسان معاونت مربوطه.

ماده ۴- ضوابط مکان، ساختمان، تجهیزات و اصول نگهداری:

۴-۱- حداقل فضای فیزیکی لازم جهت ارائه خدمات مشاوره ژنتیک معادل حداقل ۳۰ متر مربع، شامل اتاق مشاوره (حداقل ۱۲ و ترجیحاً ۱۶ متر)، روشن با نور طبیعی و مصنوعی تلفیقی ملایم، بدون تزئینات و عکس و تبلیغ، دارای نیم ست مبلمان اداری با میز وسط، اتاق انتظار، و سرویس بهداشتی مناسب می باشد

۴-۲- محل مطب باید علاوه بر تسهیلات لازم در مطب پزشکان، مجهز به رایانه با RAM حداقل دو و ترجیحاً چهار گیگا بایت و کارت گرافیک حداقل ۱۲۸ مگا بایت و امکانات نرم افزاری و سخت افزاری محافظت از اطلاعات و مدارک پزشکی ذخیره شده مراجعین و برنامه ژنتیک اجتماعی باشد. علاوه مودم و امکان ارتباط اینترنتی و خط پرسرعت حداقل ۱۲۸ مگابایت در ثانیه همراه با دیسک سخت به ظرفیت ۸۰ گیگا بایت و حافظه خارجی به ظرفیت ۸۰ گیگا بایت برای اجرای پشتیبانی (Back up) و ذخیره اطلاعات برای دفتر کار مشاوره ژنتیک لازم است.

۴-۳- به روز رسانی امکانات کامپیوتری مطابق با ابلاغ های مرتبط از سوی وزارت متبوع باید صورت گیرد. اطلاعات مربوط به مراجعین و فرم های مربوطه باید بر اساس ضوابط برنامه ملی ژنتیک اجتماعی ذخیره شود و در فواصل معین Back up گرفته شود و در حافظه سخت کامپیوتر و حافظه خارجی (با محافظت و پیشگیری از تخریب شیمیایی، فیزیکی، دزدی الکترونیک و یا فیزیکی) نگهداری شود.

۴-۴- مشخصات بهداشتی و ساختمانی مطب بویژه از نظر نور، صدا، دما، نظافت و ضوابط ایمنی باید مطابق با دستورالعمل ضوابط بهداشتی، احراز شده باشد.

ماده ۵- ضوابط و اصول نگهداری از مدارک پزشکی:

ضوابط مربوطه مطابق موارد مندرج در دستورالعمل ضوابط بهداشتی و تسهیلات لازم در مطب پزشکان است.

شماره
تاریخ
پست

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

ماده ۶ - محل ارائه خدمات:

پزشکان دارای مجوز ارائه خدمات مشاوره ژنتیک می توانند در محل مطب، درمانگاه و سایر موسساتی که به طبابت می پردازند، این خدمات را ارائه نمایند.

تبصره ۱: محل انجام مشاوره در مجوز قید شده و رونوشت مجوز صادر شده به سازمان نظام پزشکی از سوی صادرکننده مجوز ارسال می شود.

تبصره ۲: دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی به تعداد مراکز بهداشتی درمانی ویژه مشاوره ژنتیک تحت پوشش که بر اساس ضوابط ابلاغی وزارت متبوع تعیین می شود می توانند با رعایت ضوابط قید شده در این دستورالعمل نسبت به ارائه مشاوره ژنتیک اقدام نمایند.

ماده ۷ - وظایف مشاور ژنتیک:

۷-۱- مشاور ژنتیک بر اساس تشخیص های افتراقی داده شده اولیه و تعیین گروه اصلی بیماری یا عامل خطر (احتمالی)، متخصص منتخب در سطح شهرستان (سطح ۲) را تعیین و مراجعه کننده را در صورت نیاز به وی ارجاع می دهد و با پیگیری موضوع رد یا تشخیص قطعی بیماری یا عامل خطر را در مراجعه کننده پیگیری می نماید.

۷-۲- مشاور ژنتیک همچنین موظف است به محض دریافت پسخوراند از متخصصین منتخب در مورد مراجعه کننده مراقبت های ژنتیکی لازم را برنامه ریزی و با مشاوره با مراجعه کننده موارد را به آگاهی او برساند و مراتب را به نظام مراقبت در مراکز بهداشت شهرستان به طریق تعریف شده در دستورالعمل ابلاغ شده بیماری از سوی وزارت متبوع انتقال دهد.

۷-۳- مشاور ژنتیک همچنین موظف است مقایسه خطر بروز در مراجعه کننده یا مراجعین و وابستگان فعلی و آتی آنها با افراد معمول در جامعه را بررسی نماید (Risk Assessment) و راههای پرهیز از خطر را برای مراجعه کننده با

شماره
تاریخ
پست

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مشاوره تشریح کند. این اقدام مستلزم تسلط مشاور ژنتیک به مبانی ژنتیک پزشکی و مبانی تعامل و مشاوره اجتماعی و فردی است.

۴-۷- در ادامه این روند مشاور ژنتیک باید پرونده پزشکی استاندارد برای مراجعه کننده تشکیل دهد.

۵-۷- ارسال اطلاعات لازم به سطوح قید شده در دستورالعمل کشوری برنامه ژنتیک اجتماعی را مطابق ضوابط وزارت متبوع به انجام رساند.

ماده ۸- اقدامات مشاوره ژنتیک:

مشاور ژنتیک در مطب باید اقدامات ذیل را انجام دهد:

۱-۸- تکمیل پرسشنامه مندرج در برنامه ژنتیک اجتماعی.

۲-۸- اخذ شرح حال فردی، خانوادگی (و فامیلی) منطبق بر اصول مشاوره ژنتیک و ثبت موارد مطابق با ضوابط ذکر شده در برنامه ژنتیک اجتماعی (ابلاغی از سوی وزارت).

۳-۸- ثبت شجره فامیلی بر اساس اطلاعات به دست آمده از شرح حالها و ضوابط تعیین شده در برنامه ژنتیک اجتماعی.

۴-۸- تعیین الگوی وراثتی و گروه اصلی بیماری (احتمالی) در تشخیص های افتراقی.

۵-۸- ارجاع افراد در معرض خطر به سطوح تعیین شده در نظام سلامت مطابق با دستورالعمل کشوری برنامه ژنتیک اجتماعی.

۶-۸- پیگیری ارجاعات و اطمینان از حصول تسهیلات در چهارچوب برنامه ژنتیک اجتماعی.

۷-۸- محاسبه خطر مطابق با شرایط و ضوابط مشاوره ژنتیک و ارسال اطلاعات به سطوح تعیین شده طبق ضوابط تعیین شده در برنامه ملی ژنتیک اجتماعی.

شماره
تاریخ
پست

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

- ۸-۸- ثبت مشخصات ضروری (با شرایط برنامه ژنتیک اجتماعی) در دفتر مربوطه.
- ۸-۹- ثبت و تکمیل صحیح فرمهای برنامه ژنتیک اجتماعی و ارسال بهنگام آنها به سطوح تعیین شده در دستورالعمل کشوری برنامه ژنتیک اجتماعی.
- ۸-۱۰- حفظ اسناد و پرونده مراجعین و حفظ اطلاعات فامیلی منطبق با حقوق اجتماعی فرد و اخلاق حرفه ای، پزشکی و ضوابط تعیین شده در دستورالعمل برنامه ژنتیک اجتماعی.
- ۸-۱۱- مشارکت در برنامه های آموزشی و تحقیقاتی که از سطوح بالاتر نظام سلامت ابلاغ می شود.
- ۸-۱۲- مشارکت در برنامه های تحقیقاتی تدوینی برنامه ژنتیک اجتماعی که ابلاغ می شود.
- ۸-۱۳- نظارت بر ثبت فرمهای مرتبط انعکاس یافته در دستورالعمل ملی برنامه ژنتیک اجتماعی طبق ضوابط و ارسال آنها طبق شرایط مندرج در این دستورالعمل به سطوح تعیین شده توسط کارشناس و دستیار مشاوره ژنتیک در دفتر کار.
- ۸-۱۴- سرپرستی و کسب اطمینان از رعایت ضوابط مربوط به پذیرش توسط منشی و ضوابط اجرای مرحله مقدماتی مشاوره ژنتیک توسط کارشناس دستیار مشاور ژنتیک در دفتر کار.
- ۸-۱۵- سرپرستی و کسب اطمینان از وجود شرایط کیفی و کمی لازم مربوط به فرآیندها، فیزیک و تجهیزات در دفتر کار مندرج در آئین نامه و آئین نامه مطب پزشکان عمومی.

ماده ۹- وظایف منشی :

- ۹-۱- پذیرش مراجعین و ثبت مشخصات طبق فرم پذیرش و ثبت راههای مطمئن ارتباط با مراجع (شامل تلفن های ارتباط مطمئن).

شماره .....
تاریخ .....
پست .....

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و امور پزشکی

۲-۹- گرفتن پذیرش و تسهیل ارجاعات مراجع یا مراجعین.

۳-۹- انجام امور منشی گری طبق ضوابط مطب پزشک عمومی.

ماده ۱۰- مجوز صادره از تاریخ صدور به مدت ۲ سال معتبر بوده و تمدید آن منوط به تمدید پروانه مطب و گذراندن دوره های بازآموزی خواهد بود. مدت اعتبار مجوز باید منطبق با تاریخ اعتبار پروانه مطب بوده و از آن تاریخ بیشتر نباشد. در صورت عدم تمدید انقضا به مدت ۲ سال مجوز به خودی خود از درجه اعتبار ساقط و اقدام به ارایه مشاوره بر مبنای آن به منزله ارایه خدمت بدون مجوز است.

ماده ۱۱- ذکر ارائه خدمات مشاوره ژنتیک با رعایت ضوابط سازمان نظام پزشکی در خصوص مفاد تابلو و سرنسخ پزشکان مجاز است.

ماده ۱۲- هر گونه تبلیغات و انتشار رسانه ای اطلاعات صرفاً طبق قوانین تبلیغی سازمان نظام پزشکی امکان پذیر است.

ماده ۱۳- چاپ سر برگ و کارت ویزیت، مهر و تابلو با رعایت ضوابط سازمان نظام پزشکی در خصوص مفاد تابلو و سرنسخ پزشکان امکان پذیر است.

ماده ۱۴- نصب مجوز در معرض دید مراجعین الزامی است.

ماده ۱۵- در صورت تعطیلی دائم یا موقت مطب (حداکثر به مدت ۶ ماه) مراتب باید به اطلاع دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی پوشش دهنده خدمت برسد.

تبصره: تعطیلی دائم باید حداقل یک ماه قبل به اطلاع دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی و همچنین در محل مطب به اطلاع مراجعین رسانده شود.

ماده ۱۶- همکاری با بازرسان و ناظران اعزامی از سوی دانشگاه و دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی پوشش دهنده محل مطب الزامی است.

شماره
تاریخ
پرست

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

ماده ۱۷- در صورتیکه دارنده مجوز از ضوابط و مقررات مربوط به این آیین نامه و الزامات و وظایف تعیین شده در آن

تخلف نماید به شرح ذیل اقدام می گردد:

- ۱-۱۷- تخلف اول، تذکر شفاهی و قید در صورتجلسه بازرسی
- ۲-۱۷- تخلف دوم، اخطار کتبی و قید در صورتجلسه بازرسی
- ۳-۱۷- تخلف سوم، اخطار کتبی و قید در صورتجلسه بازرسی و اعلام به مراجع ذی صلاح در وزارت متبوع
- ۴-۱۷- تخلف چهارم، لغو مجوز صادره و ارجاع به مراجع ذی صلاح رسیدگی تخلفات پزشکی.
- ۵-۱۷- مرجع رسیدگی به تخلفات وزارت متبوع می باشد.

ماده ۱۸- این آئین نامه مشتمل بر ۱۸ ماده و ۳ تبصره تصویب و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراء است.

دکتر محمد حسن طریقت منفرد

وزیر

